

AZ IDŐ FOGSÁGÁBAN

- Időkapszula a görögkeleti templom tornyában -

IDŐKAPSZULA

(Fotó: Donka Gábor)

Az 1792-ben Isten Anyja születése tiszteletére felszentelt, egyhajós, copf stílusú görögkeleti templomot 1782-ben kezdték építeni. A templomhajó és a szentély 1783 és 1792 között készült el, míg az első templomtornyot 1806-ra fejezték be. Az épület napjainkig számos, kisebb-nagyobb tatarozáson esett át. 2011 októberében a templom felújításának részeként eltávolították a mai formájában 1889-ben újjáépített templomtornyot fedő bádoglemezeket, valamint a torony csúcsát díszítő gömböt és a rajta található keresztet. Ekkor bukkant Pálfi Lajos bádogos a gömbben egy bádog hengerre. Hamar kiderült, hogy a múlt üzeneteit rejtő, a nemzetközi irodalomban 1938 óta time capsule-nak (időkapszulának) nevezett tárgyat találtak, amely 13 különböző emlékiratot, feljegyzést tartalmaz az 1848 és 1929 közötti időszakból.

A magyar és szerb nyelven írott emlékeket az egyház egykori vezető tisztségviselői és az itt dolgozó, különböző mesterek hagyták az utókorra. A görögkeleti templom csúcsdíszeiben talált dokumentumokat a templomon végzett, jelentősebb felújítási munkálatok alkalmával helyezték el. Amikor a korábbi iratokat megtalálták, azokat mindig újabb emlékekkel kiegészítve tették vissza. Az időkapszula pontos helyére egyik iratban sem utalnak, ezért azt feltételezzük, hogy az mindig a templom csúcsdíszeiben lehetett. Az irategyüttes azért különleges, mert a közel egy évszázad alatt összegyűjtött emlékeken több utólagos kiegészítés, hitelesítés, az időközben megrongálódott régi feljegyzéseken pedig állagmegóvási kísérletek nyomai látszódnak. Az 1848-ban elhelyezett, rossz megtartású, barnára romlott emlékiratokat 1929-ben újabb papírokra ragasztották fel

és az egyház pecsétjével hitelesítették. A dokumentumokat 1929-ben a Konstantin testvérek áruházában is használt csomagolópapírba tekerve helyezték a bádog hengerbe.

Az első iratokat Davidovits Péter készíthette, ahogy a feljegyzésen is olvasható „Örök emlékül” a templomtornyó újjáépítése és a gömb, valamint a kereszt elhelyezésének alkalmából 1848. május 22-én. Az emlékirat az egyház tagjainak és a torony készítőinek névsorát tartalmazza magyar és szerb nyelven. Az 1889-ből származó emlékek közül egy-egy a felújítást végző bádogosok és kőművesek névsorát tartalmazza magyar nyelven. Ekkor készült el a torony ma is látható, bádoggal fedett formája. Egy kétoldalas szerb nyelvű, valamint egy négyoldalas magyar nyelvű, egyházi viaszpecséttel ellátott emlékirat ismét felsorolja az egyház előjáróit és örökös tagjait. Kitér az egyház főpapi fennhatóságára, valamint a többi hódmezővásárhelyi egyház vezetőit, és a város előjáróit is megnevezi. Leírja továbbá, hogy 1888-ban a görögkeleti egyház hívőinek száma 418 fő volt. A legtöbb feljegyzés 1929-ből maradt fenn. Ekkor a kőműves, bádogos, festő, ács és asztalos mesterek is külön díszes emlékiratot helyeztek az időkapszulába. Emellett Pánits Sándor egyházi gondnok és főgondnok-helyettes, valamint az egyház is készített emlékiratot. A négyoldalas egyházi viaszpecséttel lezárt, összefűzött emlékirat a korábbiakhoz hasonlóan a tatarozás körülményeit részletezi, felsorolja az egyház előjáróit, tagjait, a város vezetőit. Az emlékirat tanúsága alapján ekkor 350 görögkeleti élt Hódmezővásárhelyen. Az iratot Konstantin Gyula főgondnok, Pánits Sándor gondnok és Dr. Wiener Tibor László lelkész írták alá. A díszes emlékokmány utolsó lapjának hátoldalára ceruzával az egyház 1929-ben még élő, legidősebb tagjainak nevét írták. Bandula Mihály ekkor 84, Erdei László 79 éves volt. Ez utóbbi, valamint a festő vállalkozó 1929-es emlékiratai vízjeles papírból készültek. A papírokon Samuel Meisel pécsi borítékkészítő földgömbön ülő, szájában borítékot tartó galambos védjegy-vízjele látható, amit az Osztrák-Magyar Monarchiában először 1902-ben védjegyzetett be és 1922-ig többször megújított. A mi esetünkben a felhasznált papír mindenképpen ko-

rábbi, mivel a vízjel még egy egysoros, a papírmalomra utaló feliratot „VAN DER FAVORITA” és dátumot „A.D. MDCCXIC” (1891) is tartalmaz.

A két legrégebbi és legrosszabb állapotban lévő, 1848-as dokumentumot Pál László restaurálta. Emellett a Tornyai János Múzeumban került sor az eredeti bádog henger helyreállítására és a későbbi légmentes lezárásra történő előkészítésére. A dokumentumok a „régí hagyománynak” megfelelően a jelenlegi felújításról szóló feljegyzésekkel együtt visszakerülnek majd a helyükre. A feljegyzéseket a Tornyai János Múzeum munkatársai digitalizálták és archiválták, így a papír alapú másolatok példányok mellett számítógépen is elérhetővé váltak a Hódmezővásárhelyi Görögkeleti Egyházközség, a Tornyai János Múzeum valamint a Csongrád Megyei Levéltár Hódmezővásárhelyi Levéltára számára.

Csányi Viktor – Sévity Lázárné

FEHÉR JÓZSEF

Mária-ének

Tündöklő fény ölel s elgyengít engem,
áldott lett a testem és áldott a lelkem.
Neheztelés helyett, érts meg József engem!
Isteni gyermek növekedik bennem.
Érezem én, érzem én: József lelke reszket;
születendő gyermek szívének is kedves.
Istenem, jó Atyám, oly könnyű a lelkem;
köszönöm neked, hogy jó társra leltem.

Siessünk, siessünk – Betlehembe érjünk!
Mire lemegy a nap, szállásra térjünk.
Betlehem messze van; hosszú út vár reánk.
Menni kell? Menni hát! Meddig még, jó Atyánk?
Szállásunk lesz-e már?... Kínoz a fáradtság.
Ott talán... hol a láng körbejárja a szobát.
Hiába ragyog át ablakon az a láng;
várandós asszonynak nem adnak ki szobát.

Merre hát Józsefem, jó utam hol lelem?
Mondd, hol szüljem én meg isteni gyermekem?
Fény, tündöklő fény, ölelj újra át engem;
erősítsd meg elgyengült testem és lelkem!
Menni kell, menni még! Remény éltet engem.
Ragyogjatok csillagok, fényesen felettem!
Faluvég, lámpa ég – kedves ház előttem.
Az istálló nyitva még. Menjünk be, Józsefem!